

La reinvenció de l'escola catalana

Un compromís col·lectiu

Teresa Casals i Martí Mas

E Eumo
Editorial

ÍNDIX

El compromís per una escola lliure i en català	9
I. L'escola sota la dictadura	15
1. Depuració del professorat, classes en castellà i adoctrinament	17
2. De les classes de català clandestines a la Llei General d'Educació	25
3. La Inspecció escolar: de controladors a assessors	37
II. La recuperació d'una escola catalana	51
4. El Reciclatge: formant mestres en català	53
5. El repte de la competència oral	69
6. L'experiència Font Rosella; quan la ciutat s'hi implica	79
7. Formació Permanent Institucionalitzada: renovació pedagògica i arrelament de l'escola al territori	89
8. El Programa d'Immersió per al Professorat o com fer conèixer la realitat de Catalunya	101
9. Llengua i país, un binomi indestriable	113
III. L'escola que volem	127
10. No ens vam equivocar	129
11. Ara hi hem de tornar	137
Referències bibliogràfiques	145

EL COMPROMÍS PER UNA ESCOLA LLIURE I EN CATALÀ

La intenció del llibre que teniu entre mans és deixar constància d'un moment històric que va viure el nostre sistema educatiu i que va tenir conseqüències realment transformadores. Es tracta del pas de l'escola franquista a l'escola catalana en llengua i continguts. Cal explicar-ho bé i de primera mà per posar fi a tantes mentides interessades que desfiguren la realitat. Se'm fa difícil entendre com es poden tergiversar tan barroerament els fets per crear divisió i enfrontaments. L'escola dels nostres fills és un bé preuat que, entre tots els demòcrates, hauríem de preservar.

Després de quaranta anys d'una dictadura duríssima, la Transició permetia albirar una reforma educativa que posés fi a la foscor que representava l'escola autoritària, carca, fosca i selectiva. A Catalunya, a les acaballes de la dictadura ja es debatien els diferents corrents pedagògics que s'aplicaven en alguns indrets d'Europa. Les escoles de renovació pedagògica, que van aparèixer a diferents indrets de Catalunya, van obrir noves expectatives per a l'ensenyament. Els aprenentatges es feien en català, la relació entre pares i mestres era constant i es prioritzaven el desenvolupament de les potencialitats de cada alumne, la creativitat i l'esperit crític. Una alenada d'aire fresc per a l'alumnat que en va poder gaudir.

Per bé que a partir del 1969, com a conseqüència de la celebració de l'Any Fabra (el 1968), ja es comencen a fer classes de català en

algunes escoles, no serà fins a la promulgació de la Llei General d'Educació que la presència del català als centres es generalitzarà. És aleshores quan els docents, tant els catalanoparlants d'origen com els que no ho són, veuen la necessitat de ser competents en llengua catalana. Haurà de ser la llengua de treball a les escoles i l'hauran de dominar oralment i per escrit.

S'encomanà als Instituts de Ciències de l'Educació (ICE) la responsabilitat de l'organització de cursos de llengua i cultura catalanes per a mestres. Aquesta formació es dugué a terme mitjançant tres programes: el Reciclatge, la Formació Permanent Institucionalitzada (FOPI) i els Programes d'Immersió per al Professorat (PIP). Tot i això, hi hagueren també programes d'àmbit més local com l'Experiència Font Rosella. Precisament, l'objectiu d'aquest llibre és explicar el contingut d'aquests programes de formació i l'esperit que hi havia al darrere.

L'estructura del llibre que teniu entre mans és la següent: els primers tres capítols tenen la missió de presentar el context. No pretenen tractar el tema en profunditat, atès que s'ha escrit molt i molt bé tant sobre el període de l'escola franquista com sobre els primers intents de normalització en el període de la Transició.

Els capítols 4, 6, 7 i 8 descriuen els diferents programes de Formació Institucional esmentats abans. El gruix de la formació es va dur a terme en els cursos de Reciclatge, mentre que els FOPI, els PIP o l'Experiència Font Rosella van sorgir com a resposta a necessitats específiques.

Els capítols 5 i 9 estan dedicats a dos temes d'especial rellevància: a l'ensenyament-aprenentatge oral de la llengua –un element bàsic si tenim en compte la tasca del professorat, el qual és un model de

llengua per a tot el seu alumnat– i a fer conèixer la realitat natural, social i històrica de Catalunya.

La cloenda del llibre es divideix en dos capítols finals. En el capítol 10 trobareu les meves conclusions en relació amb la formació esmentada, escrites a partir dels fets, de la memòria i de l'emoció. Finalment, el capítol 11 és una reflexió sobre el moment que viu actualment l'ensenyament a Catalunya i algunes propostes de futur.

Parlarem de xifres però ens referirem, sobretot, al rerefons de tota la formació dels ensenyants. Destacarem el respecte per tots els mestres, la il·lusió de treballar conjuntament per contribuir a modernitzar l'escola i fer-la més justa i més útil i la posada a l'abast de tothom d'elements de didàctica que poguessin servir de model per aplicar-los a les escoles amb l'objectiu de millorar els resultats dels aprenentatges.

M'ha semblat interessant que els responsables polítics i acadèmics i els professors que van intervenir en aquesta formació tinguessin veu pròpia en el relat. Així, cada capítol té dues parts: una primera part, més descriptiva, que recull la meva narració, i una segona part amb l'entrevista que el periodista Martí Mas fa a aquelles persones que hem considerat que poden complementar i arrodonir la visió dels fets –sempre polièdrica–, ja sigui per la seva especialització en un determinat tema, per la seva participació rellevant en l'Administració catalana o per la seva implicació concreta.

Us convido, per tant, a llegir una història col·lectiva escrita per moltes mans, però amb un únic objectiu: deixar testimoni d'uns fets i d'unes intencions. La meva experiència com a formadora, coordinadora i planificadora d'aquesta formació ha estat molt positiva. En ocasió de poder retrobar-me amb els companys

i companyes que vam participar en els diferents plans de formació que recull aquest llibre, he pogut constatar que, també per a ells i elles, el procés de formació dels docents per exercir en una escola catalana, renovada, democràtica i amb vocació d'excel·lència va significar un moment transcendent en la seva vida professional.

* * *

Aquest llibre seria molt diferent i molt més incomplet sense l'aportació dels entrevistats, que han volgut respondre a les preguntes del periodista. A tots ells els agraeixo el seu temps i la seva paciència.

El contingut del llibre tampoc no seria el mateix sense l'intercanvi que al llarg dels anys he tingut amb els companys que m'he anat trobant, primer al Departament d'Ensenyament i posteriorment al Departament d'Universitats. Valoro molt la confiança que m'han demostrat i l'oportunitat de poder participar en les experiències de formació del professorat que es recullen en el llibre i coordinar-les. Moltes gràcies a tots.

En un moment com el que estem vivint, reivindico l'esperit amb què es va encarar la formació del professorat en el moment del canvi d'una escola franquista a una escola democràtica. El model d'escola, amb la metodologia d'immersió aplicada correctament, ha demostrat ser un model d'èxit indiscutible i fou pactat amb els pares i mares de l'alumnat que volien que, en acabar els estudis obligatoris, els seus fills fossin competents en català, castellà i una llengua estrangera, independentment de la seva llengua d'origen. A tots ells els vull fer arribar el meu agraïment més sincer per haver pogut treballar plegats amb l'objectiu d'aconseguir una escola equitativa i de qualitat.

Considero l'escola un puntal bàsic de la nostra nació i de qualsevol societat que aspiiri a encarar el futur amb garanties. Per això ens calen mestres motivats, reconeguts, ben preparats i ben pagats, que acompanyin els nostres joves en el camí apassionant dels aprenentatges. Deixem que el professorat faci la seva tasca sense interferències malèvoles que la dificulten enormement. Moltes, moltes gràcies als docents que, malgrat tots els entrebancs que els posen, demostren cada dia la seva professionalitat i l'estima per la seva feina.

Maria Teresa CASALS
Juny de 2019